

Zoruari begira ibiltzea

Laburpena: Mugikortasunak paisaia eszenografia bilakatzen du, eta abiadurak paisaiaren kontsumoa dakar. Haurren ikuskeran oinarrituz, paisaiaren bestelako irakurketa egin daiteke. Zer da paisaia umearen ikuspuntutik? Nola ulertzen dute haurrek paisaia?

Abstract: Mobility transforms the landscape into scenery, and speed brings the consumption of it. There's another reading of landscape from the viewpoint of a child. What does landscape mean for children? How do children understand landscape?

Amaia Garate Olano
Arkitektoa

Gako-hitzak: paisaia, abiadura, haurrak.

Keywords: landscape, speed, children

Jasotze data: 2015-07-01
Onartze data: 2015-09-18

Kontsumo azkarrerako produktu bihurtzen da paisaia behatokitian. Heldu, klik eta joan; begien abiaduran, murtzikatu gabe, irentsi testuingurua. Hainbat abiadura daude paisaia kontsumitzeko: 900 km/h hegazkinez, 120 km/h autoz... Oinezko kalekumeen ibilbideak betekizun bakarraren araberakoak dira: A puntutik B puntura ahalik eta bide motzenetik, al bait denborarik laburrenean. Paisaiaren eta mugikortasunaren arteko erlazioak menpekoa dirudi: zirkulazio-eraginkortasunaren mesedetan —helmugaren hegemonia— ezeztatzen da paisaia ezagutzeko aukera.

4 km/h-koa da Donejakue Bideko batez besteko kontsumo-abiadura. Badaude abiadura geldorako e raikitako paisaiak: Dimitris Pikionisek, Atenaseko bideetan (Akropolirako bidea eta Filopapo bidea), paisaiaren irakurketak eraiki zituen, eta, horietan, bestelako abiadurak diseinatu zituen kontsumitzailearentzat. Igarotze-bideak baino gehiago, tokien segidak eraiki zituen. Halere, erabilera aurreikusia dute tokiok, diseinuak berak iradokitzen baitu zenbat denbora gelditu horietako bakoitzean. Orobat, toki horiek bitartekariak baino ez dira azken helburua lortzeko, hots, helmugara (Akropolira) heltzeko. Xedea helmuga baldin bada, orduan, hierarkia egon badago: heltzearen menpekoa da ibilbidea berriz ere, helmuga gailentzen zaio paisaiari. Hortaz, (lekuen segidaz osatutako) igarobide bilakatzen dira ibilbideak, azken finean.

Horiek guztiek, azkar edo geldo, badute komunean zerbait: deszifra daiteke subjektuak egingo duen espazioaren erabilera (paisaiaren kontsumoa) hainbat aldagairen menpeko formula matematikoen bidez. Semaforo, abagune, geltoki, atsedena ldi eta beste hainbat eragileren araberako logika arrazional

jakin bati jarraituko diote, hau da, zentzuzkoak —eta, hortaz, igargarriak— izango dira subjektuaren ibilbideak.

Alabaina, badago beste kontsumitzaile-tipologiarik, zeinaren kontsumo-abiadura eta ibilbideak ezin daitezkeen deszifra ekuazio matematikoen bidez. Aldagai ugariegiak ditu, eta, gainera, (aurreiritzi gabe jokutzen duelako) aurreikusi ezin daitezkeen jokabideak izan ohi ditu; iragarrezina da haren kontsumo-modua. Haurrak dira erabiltzaile horiek, alegia.

Umeez ez dute diseinurik errespetatzen¹, ez diete men egiten diseinuaren iradokizunei. Aurreikusitakoak ez du beraien bat-batekotasuna hertsatuko. Erabilera desegokien jaun eta gabe dira, «gaizki erabiltzeko» aparteko gaitasuna baitute. Horregatik, erabilera-arauei entzungor, funtzio zehatzeko espazio eta objektuetan, umeen ekintzek desegonkortzera eta berrasmatzera jolastuko dute, eta, horrek, lekuz kanpo utziko du espazio eta objektuen erabileren edozein iragarpen.

¹ Manuel Delgadok *Territorios de la Infancia: diálogos entre arquitectura y pedagogía* liburuaren hitzaurrean: «El espacio del niño está todo el hecho de fluidos, ondas, migraciones, vibraciones, gradientes, umbrales, conexiones, correspondencias, distribuciones, pasos, intensidades, conjugaciones. (...) Sobre el espacio cotidiano operan las practicas infantiles como una fabulosa máquina de desestabilización y desmentido de cualquier cosa que pudiera parecerse a una estructuración sólida de los sitios y las conexiones entre sitios. (...) Al espacio vivido y percibido del niño —y del transeúnte que sin darse cuenta le imita— se le opone el espacio concebido del diseñador de ciudades. El primero es un espacio *productor* y *producido*, es segundo es, o quisiera ser, un espacio *productivo*».

Irudia ~ Haurren espazio eta objektuen erabilera desegokia. Huaraz, Peru.
Egilea - Wikipedia Commons, by Dtaranzona, CC BY SA 3.0 (2011).

Zer da paisaia haurren ikuspuntutik?

Haurren paisaiak ez du dimentsio historikorik ezta sozialik ere. Oraindik aratu gabeko begiradaz, onespina emango dio guztiari umeak, hots, guztia hartuko du zilegizat. Informazio-sarrera oro informazio berria izango da: ezagutza baldintzatzaileen enbarazurik gabe eta galbaheirik gabe, testuinguruaren esanahia unean eta lehenengo pertsonan eraikiko du. Helduen logika arrazionalarekin bat ez datorren begiradaz arakatuko du ingurua: esanahi ezaren askatasunaz, baina guztiari esanahia ematen saiatzen aldi berean; aratu gabeko jolasean, edota amarru eta azpijokoetan araututako jolasean.

Montessoriren teoriak² azaltzen duten moduan, umeek zentzumen-bizipenen bidez ezagutzen dute. Adimenak ez dituzte erabat hierarkizatuta: ikusmenak lekua uzten dio oraindik ukimenari, eta azken horren bitartez jasoko du testuingurutik informazio asko. Eskuekin begiratzen dute. Ez dakizkitez oraindik gauzen izenak, baina badakitez zerk ziztaten duen eta zerk busti; gogorra dena biguna denarekin alderatuko dute, lauak eta zimurtsuak bereizi, malguak eta zurrinak antzeman. Labur esateko, materialtasunak sumatu eta bereiziko dituzte.

Era berean, eta Piageten ideien arabera³, haurrarena ez da paisaiaren hautemate holistikoa edo aldebekoa, sekuentziala da gehiago. Isolatu eta banan-banan ulertzen dituzte lekuak (nolabaiteko objektualizazioa ere gertatzen da pertzepzio zatikatu horretan), collage antzeko batean

biltegitratzeko. Esan daiteke dinamikoa zaiela paisaiarekiko harremana, mugimenduan erlazionatzen baitira harekin: ibilbidean ezagutzen dute, eta ibilbide horretan bestelako garrantzia hartuko du zoruak.

Dinamismo hori aintzat hartuta kontraesana badirudi ere, oraindik hurbilekoa ulertzeko premia ase gabe izan bitartean, ez dute urrunekoarekiko jakin-minik adieraziko. Izan ere, ezagutzeko grina heltzekoa baino handiagoa da beraiengan (ez dituztelako oraindik helburuak ikasi, beharbada). Oinez ezagutzen dute paisaia hurbila, urrutira begiratzeko apetatik aske. Oinez: ibiltzen, ukitzen, korrika egiten, erortzen, jauzi egiten, etab.

Horregatik, paisaia zoruaren garaieran dago haurrarentzat, ukitzeko gai den hori baita umearentzako paisaia, eta bere oinen abiaduran ulertuko du, ez begiradaren abiaduran. Zorua da beraien habitata, hori baita mendera dezaketen lurraldea. Oin-planta da umearen habitata, alegia.

Egia da, bai Pikionisen proposamenean, bai haurren kasuan, ekintzaren bitartez eraikitzen dela paisaia; baina Atenaseko ibilbideetan mugimendua zeregina da (helmugara heltzeko), eta haurren kasuan, aldiz, mugimendua esplorazioa da, bestelako helbururik gabekoa. Horregatik, Akropolirako bidean ez bezala, haurren ibilbideetan toki bakoitzak zentzu osoa du bere horretan, inora ere ez daramalako.

Paisaia arakatzea helbururik gabeko mugimendua da haurrarentzat. Ibilbidean zehar, umeak esanguratsuak zaizkion tokiak aurkituko ditu, edota jitoaren ausazkotasunean zentzua hartuko dute eta leku bezala eraikiko ditu.

² Montessori, M. (1912): *The Montessori Method*, Wilder Publications, 2008.

³ Piaget, J. (1970): *Psicología y Epistemología*, Planeta-De Agostini, Bartzelona, 1985.

Irudia ~ Haurra zoruzaz jabetu egiten da hura marraztuz, berea egiten du.

Egilea ~ www.torange-es.com, CC BY SA 3.0 (2011).

Francesco Careriren hausnarketan ildotik, asmorik gabe mugitzea, espazioan alderrai ibiltzea, denbora galtzea, noraezean joatea... ekintza horiek guztiek lekuen loratzeak bultzatuko dituzte. Bila dabilen ibiltariaren jarreraz, ekintzarako kokapen posibleak miatuko ditu haurrak, eta lurraldea bera sustatu ere egingo du ekintzaren bidez. Iraganbideak toki bihurtuko ditu umeak.

Zer dago zoruan?

Demagun ebaketa horizontal bat egiten diogula hiriari, metro bateko altueran, eta, ondoren, plano horretatik gorako guztia desagerrarazi egiten dugula (ctrl+x). Aldi berean, pentsa gure begiak garaiera horren inguruan daudela, zorutik metro bat baino gutxiagora, alegia, eta miopiak jota gaudela — nolabaiteko sfumato batean murgilduta—. Imajina, gainera, esku gosetiak ditugula, materialtasun guztiak ezezagunak zaizkigulako, eta den-dena ukitzeko beharra dugula.

Nola begiratuko genituzke gure paisaiak norabait heltzeko helburutik aske? *Kontsumitu* barik, *ezagutuko* genituzke agian?

///

Bibliografia

García Sánchez, J.F. (2011): «El paisaje delineado de Dimitris Pikionis, el arquitecto silencioso», *P+C: Proyecto y ciudad, revista de temas de arquitectura*, 2, 105-122.

Álvarez Álvarez, D. (2011): «El paisaje como obra de arte total. Dimitris Pikionis y el entorno de la acrópolis», *R.A. Revista de Arquitectura*, 13, 37-50.

Castro Bustamante, J. (2004): «El desarrollo de la noción de espacio en el niño de Educación Inicial», *Acción Pedagógica*, 13-2, 162-170.

Monés i Pujol-Busquets, J. eta Vallet, M. (2005): «María Montessori: educación activa y sensorial», *Pedagogías del siglo XX*, 23-34.

Eslava, C. eta Cabanellas Aguilera, M.I. (2005): *Territorios de la infancia: diálogos entre arquitectura y pedagogía*, Graó, Barcelona.

Careri, F. (2002): *Landscapes Series: Walkscapes. El andar como práctica estética*, Gustavo Gili, Barcelona.